

การบูรณาการหลักพุทธธรรมและศาสตร์พระราชาในการพัฒนาชุมชนตาม
ศาสตร์พระราชา บ้านทุ่งเจริญ ตำบลพระแก้ว อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์
The Integrative Buddhism Principles and The King's Philosophy for
Community Development Ban Tung Charoen Phra Kaew Sub-District
Sangkha District Surin Province.

สุพิชฌาย์ พรพิชฌรงค์, Supitcha Pornpitchanarong¹

พระธรรมวชิราจารย์, Phra Thammawachirajarn²

E-mail: supitcha96@gmail.com

Received: Nov 28, 2022 Revised: June 29, 2023

Accepted: June 29, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้คือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาชุมชนตามศาสตร์พระราชาของบ้านทุ่งเจริญ ตำบลพระแก้ว อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อบูรณาการหลักพุทธธรรมและศาสตร์พระราชาในการพัฒนาชุมชนตามศาสตร์พระราชาของบ้านทุ่งเจริญ ตำบลพระแก้ว อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ และ 3) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาชุมชนตามศาสตร์พระราชาในตำบลพระแก้ว อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Participation Action Research) และรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนาชุมชนตามศาสตร์พระราชาของบ้านทุ่งเจริญ ตำบลพระแก้ว อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ มีขั้นตอนคือ สำรวจและวิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชน จัดทำแผนเพื่อพัฒนาชุมชนตามศาสตร์พระราชา จัดทำโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนตามศาสตร์พระราชา ติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการ และวิเคราะห์ผลการ

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม/ Pali SueksaPhutthakhos Campus, NakhonPathom Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

² อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม/ Pali SueksaPhutthakhos Campus, NakhonPathom Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

ดำเนินงานโครงการ การบูรณาการหลักพุทธธรรมและศาสตร์พระราชาในการพัฒนาชุมชนตาม ศาสตร์พระราชา เป็นการบูรณาการ ทาน ศีล และภาวนา ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญทาง พระพุทธศาสนาร่วมกับศาสตร์พระราชาด้านการพึ่งตนเอง และการดำเนินชีวิตภายใต้หลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งปัจจุบันชุมชนได้ดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพบนพื้นฐานของศาสตร์ พระราชา ประกอบด้วย การทำการเกษตรอินทรีย์ การทำโครงการโคกหนองนา ขณะเดียวกันก็มี หลักธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ โดยได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้นำชุมชนและเจ้า อาวาส การเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาชุมชนตามศาสตร์พระราชา ชุมชนได้ทำข้อตกลงความ ร่วมมือ (MOU) ร่วมกับหน่วยงานประกอบด้วย 1) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยา เขตบวรศึกษาพุทธโฆส นครปฐม 2) ชุมชนบ้านหนองคู อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ 3) โครงการโคก หนองนา บ้านกระโพธิ์ อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ และ 4) ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติสุรินทร์ บ้าน หนองบอน อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ นอกจากนี้ยังได้เสริมสร้างเครือข่ายระหว่างคนในชุมชนด้วย การรวมตัวกันของคนในชุมชน เช่น การมีวิสาหกิจชุมชน การมีชมรมผู้สูงอายุ และการสร้างไลน์กลุ่ม ขึ้น เพื่อรับฟังความคิดเห็นของคนที่เกี่ยวข้องและคนในชุมชนในเรื่องต่าง ๆ

คำสำคัญ: (บูรณาการหลักพุทธธรรม), (ศาสตร์พระราชา), (พัฒนาชุมชน)

Abstract

The objectives of this research were as follows: 1) to study the process of community development according to the king's philosophy of Ban Tung Charoen, Phra Kaew Sub-district, Sangkha District, Surin Province; 2) to integrate Buddhist principles and the king's philosophy in community development according to the king's philosophy of Ban Tung Charoen, PhraKaew Sub-district, Sangkha District, Surin Province and 3) to strengthen the community development network according to the King's philosophy in Phra Kaew Sub-district, Sangkha District, Surin Province. by using an action research method (Participation Action Research) and collect data from 30 key informants.by qualitative research. From the research study, it was found that the process of community development according to the king's philosophy of Ban Tung Charoen, Phra Kaew Sub-district, Sangkha District, Surin Province, involves surveying and analyzing community problems. Make a plan for community development according to the King's philosophy. Make a project for community development according to the King's philosophy. Follow up and evaluate the project performance. And analyze the project performance. The integrative of Buddhist principles and the King's philosophy in community development according to the King's philosophy It is an integration of donation, precepts and meditation, which are

important principles of Buddhism together with the King's philosophy on self-reliance, and living under the philosophy of sufficiency economy. At present, the community lives and operates on the basis of the King's philosophy, including organic farming. Khok Nong Na Project. At the same time, there is a moral principle as a mental anchor. This has been encouraged and supported by community leaders and abbots. Strengthening the network of community development according to the King's philosophy, the community has entered into a Memorandum Of Understanding (MOU) with the following agencies: 1) Mahachulalongkornrajavidyalaya University 2) Ban Nong Khu Community, Sangkha District, Surin Province 3) Khok Nong Na Project, Ban Kra Pho, Samrong Thap District Surin Province and 4) Surin Natural Agricultural Center, Ban Nong Bon, Rattanaaburi District Surin Province. The network between people in the community has been strengthened by bringing together people in the community, such as having a community enterprise. Having a club for the elderly and creating a line group to listen to the opinions of people involved and people in the community on various matters.

Keywords: (The Integrative Buddhism Principles), (The King's Philosophy), (Community Development)

1. บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบันถูกครอบงำด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ทางความคิดและภูมิปัญญาตะวันตก จนตกเป็นทาสของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม วัตถุนิยมและบริโภคนิยม ตลอดจนกระแสความทันสมัย ที่มาจากโลกตะวันตกและมีอิทธิพลครอบคลุมทั่วโลก คนไทยและสังคมไทยได้ถูกกระแสเหล่านี้ผลักดันให้ปรับเปลี่ยนความคิด คุณค่า และความเชื่อเกี่ยวกับชีวิต จนก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้³

ในขณะเดียวกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงได้มอบศาสตร์พระราชผ่านโครงการพระราชดำริมากมาย ซึ่งศาสตร์พระราชานั้นเน้นการพัฒนาที่มุ่งสร้างความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ตลอดจนสร้างสุขแบบยั่งยืนภายใต้หลัก 3S ได้แก่ Survival (การอยู่รอด) Sufficiency (พอเพียง) และ Sustainability (ยั่งยืน) การทำงานต้องให้

³ อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทย์ทางพงศ์, ระบบการศึกษากับชุมชน: กรอบความคิดและข้อเสนอเพื่อการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : แปลน พรินติ้ง, 2540), หน้า 8 – 10.

ประชาชนสามารถหารายได้ด้วยตนเองจากการเพิ่มมูลค่าทางการเกษตร พร้อมทั้งปกป้องสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กัน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุก ๆ คนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุก ๆ ขั้นตอนการพัฒนา เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ โดยเริ่มจากการระบุปัญหาความต้องการ และสิ่งที่เป็นความจำเป็นเร่งด่วน และร่วมกันออกแบบโครงการ วิธีการดำเนินงาน และการประเมินผล กระตุ้นให้ประชาชนรู้จักคิดและลงมือทำเอง เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้สามารถขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาได้ด้วยตัวเอง

การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งตามแนววิถีพุทธ ถูกหยิบยกขึ้นมาในฐานะเป็นแกนกลางทางจิตใจเป็นกรอบแห่งความประพฤติของประชาชนในสังคม ซึ่งในอดีตพระสงฆ์เป็นผู้ที่มีบทบาทโดยตรงในการให้การศึกษาและการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เช่นส่งเสริมการศึกษา พยายามสอนให้ประชาชนมีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานต่าง ๆ ได้เอง สอนให้รู้จักใช้สติปัญญาในกิจการทั้งปวง ให้รู้จักคิด ไม่เป็นคนเชื่ออย่างงมงาย ชีวิตที่มีคุณภาพต้องมีการพัฒนาทั้งทางโลกและทางธรรมแนวทางการดำเนินชีวิตของคนไทยที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย วิถีพุทธ จึงเป็นแหล่งรวมความรู้เรื่องสังคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ภูมิปัญญาของคนไทย การประพฤติ ปฏิบัติ การศึกษาอบรม และการสืบทอดวัฒนธรรมจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น สังคมไทยในปัจจุบันจึงมีบางส่วนที่ตั้งคำถามว่าแล้ววิถีชีวิตชาวพุทธที่แท้จริงควรเป็นอย่างไร ซึ่งในปัจจุบันได้มีนักวิชาการ ได้เสนอแนวคิดโดยหลักพุทธธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้สภาพชีวิตที่กล่าวได้ว่าเป็นวิถีชาวพุทธ ดังนี้⁴

- 1) เน้นการพึ่งตนเอง
- 2) การเน้นการใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท
- 3) การเน้นอธิษฐาน หรือการละเว้นจากการสร้างเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความรุนแรง
- 4) การเน้นการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพการงานที่เป็นประโยชน์สุจริต และมีมานะอดทน หรือสัปปะมาอาชีวะ
- 5) การเน้นการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น
- 6) พยายามละกิเลสและความโลภ
- 7) การเน้นความซื่อสัตย์ สุจริต มีความละเอียดและเกรงกลัวการกระทำผิด

ดังนั้น การบูรณาการพุทธธรรม คือ ทาน ศีล ภาวนา กับศาสตร์พระราชาในการพัฒนาชุมชน จึงเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน ด้วยการนำหลักพุทธธรรมและ

⁴ บรรพต วีรชัยและคณะ, “พระสงฆ์กับสังคมไทยโดยพิจารณาในเชิงสังคมเศรษฐกิจ การเมือง และการปกครอง: กรณีศึกษาวัดในกรุงเทพมหานครและฉะเชิงเทรา”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, 2532), หน้า 120.

ศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นรูปธรรม ให้ชุมชนสามารถดูแลตนเอง ครอบครัว และคนในชุมชนได้อย่างมีความสุขร่วมกัน มีวิถีชีวิตบนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถพึ่งตนเองได้ และเอื้ออาทรต่อเพื่อนร่วมชุมชนด้วยกัน นอกจากนี้ยังเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่น ๆ สามารถนำไปพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาชุมชนตามศาสตร์พระราชากับบ้านทุ่งเจริญ ตำบลพระแก้ว อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อบูรณาการหลักพุทธธรรมและศาสตร์พระราชากับการพัฒนาชุมชนตามศาสตร์พระราชากับบ้านทุ่งเจริญ ตำบลพระแก้ว อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาชุมชนตามศาสตร์พระราชากับตำบลพระแก้ว อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Participation Action Research) และรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย เจ้าอาวาส ผู้นำชุมชน ประธานชุมชน ประธานกลุ่มแม่บ้าน ประธานกลุ่ม อสม. เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และประชาชนบ้านทุ่งเจริญ จำนวน 30 คน ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งมีขั้นตอนการทำวิจัยดังนี้

1. คัดเลือกพื้นที่ดำเนินงานโครงการวิจัย คือ บ้านทุ่งเจริญ ตำบลพระแก้ว อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่คนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต
2. ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลพระแก้ว ผู้ใหญ่บ้านทุ่งเจริญ เกษตรอำเภอสังขะ ประธานวิสาหกิจชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ
3. ประชุมร่วมกับผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจในแนวคิดวิธีการดำเนินงานโครงการ
4. กำหนดเป้าหมายของชุมชน โดยผู้นำชุมชนและคนในชุมชนร่วมกันกำหนดเป้าหมายเพื่อจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดร่วมกัน

5. จัดทำแผน และกำหนดกิจกรรมร่วมกัน เพื่อกำหนดทิศทางของชุมชนบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและประโยชน์สุขของชุมชน
6. ดำเนินการตามแผนและกิจกรรม เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน
7. ติดตามประเมินผล เพื่อทบทวน ปรับปรุงแผนส่งเสริมการพัฒนาชุมชน ด้วยหลักพุทธธรรมและศาสตร์พระราชา เพื่อให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและความสุขอย่างยั่งยืน
8. รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปสภาพปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ และสรุปผลการวิจัย

4. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมและศาสตร์พระราชาในการพัฒนาชุมชนตามศาสตร์พระราชา บ้านทุ่งเจริญ ตำบลพระแก้ว อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์” มีผลการศึกษาดังนี้

1. กระบวนการพัฒนาชุมชนตามศาสตร์พระราชาของบ้านทุ่งเจริญ ตำบลพระแก้ว อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

กระบวนการพัฒนาชุมชนตามศาสตร์พระราชาของบ้านทุ่งเจริญ ตำบลพระแก้ว อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ มีขั้นตอนคือ สำรวจและวิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชน จัดทำแผนเพื่อพัฒนาชุมชนตามศาสตร์พระราชา จัดทำโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนตามศาสตร์พระราชา ติดตามประเมินผล การดำเนินงานโครงการ และวิเคราะห์ผลการดำเนินงานโครงการ ซึ่งมีผลสรุปดังต่อไปนี้

1) การสำรวจและวิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชน จากการสำรวจและวิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชน พบว่า สภาพปัญหาของชุมชนส่วนใหญ่เป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ เรื่องของปากท้อง และหนี้สินที่เกิดจากการประกอบอาชีพเกษตรกร ส่วนปัญหาด้านสังคมนั้นเป็นปัญหาเรื่องการขาดแคลนแรงงานวัยทำงานเนื่องจากคนส่วนใหญ่ไปทำงานในเมือง และปัญหาของผู้สูงอายุที่มีจำนวนมากขึ้นแต่ขาดคนดูแล สภาพปัญหาด้านวัฒนธรรม เนื่องจากชุมชนเป็นสังคมที่รวมคนต่างถิ่นเข้ามาอยู่ร่วมกัน คือ ลัวะ เขมร และลาว ดังนั้นจึงทำให้มีวัฒนธรรมที่หลากหลายหรือเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ปัญหาคือเยาวชนคนหนุ่มสาวส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ในชุมชนจึงทำให้ขาดคนสืบทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนในชุมชน

2) การวางแผนเพื่อพัฒนาชุมชนตามศาสตร์พระราชา พบว่า โครงการส่วนใหญ่จะเน้นด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนและสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนค่อนข้างยังเป็นปัญหาหลัก จึงเน้นโครงการด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ อย่างไรก็ตาม ก็มียังแผนในด้านอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน ซึ่งแผนด้านสังคมคือการส่งเสริมการเข้าวัด พังธรรม รักษาศีล เป็นพื้นฐานเพื่อให้คนในชุมชนมีจิตใจดี ให้การช่วยเหลือเอื้อเฟื้อต่อกัน ด้านวัฒนธรรมคือการส่งเสริมการอนุรักษ์ภาษาดั้งเดิมของแต่ละชนเผ่าพื้นเมือง และด้านสิ่งแวดล้อมก็ส่งเสริมการใช้เกษตรอินทรีย์

ทดแทนการใช้สารเคมีหรือปุ๋ยเคมีในการทำการเกษตร ทั้งการทำนา การทำสวนยางพารา หรือการทำเกษตรผสมผสาน และการลดและคัดแยกขยะ เพื่อให้การกำจัดขยะเกิดประสิทธิภาพ เป็นต้น

3) การดำเนินงานโครงการเพื่อการพัฒนาชุมชนตามศาสตร์พระราชา ในการดำเนินงานโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนตามศาสตร์พระราชานั้น นอกจากการทำโครงการส่งเสริมการใช้เกษตรอินทรีย์ และโครงการโคกหนองนาโมเดล ซึ่งเป็นโครงการที่นำเอาหลักการจากศาสตร์พระราชามาเป็นพื้นฐานในการทำโครงการ ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ มีสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น มีการทำเกษตรผสมผสานที่เกิดจากโครงการโคกหนองนาโมเดล ในขณะเดียวกันก็ใช้การเกษตรแบบอินทรีย์เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการใช้ปุ๋ยเคมีที่มีราคาแพงมากแล้ว ยังมีโครงการอื่น ๆ ที่สนับสนุนโครงการหลักทั้ง 2 โครงการ เช่น โครงการแบ่งปันต้นไม้และผลผลิตทางการเกษตร โครงการแข่งขันแปลงเกษตรอินทรีย์ และโครงการเพื่อการบูรณาการหลักธรรมในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ได้แก่ โครงการปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และการส่งเสริมการเข้าวัดทำบุญให้ทาน รักษาศีล 5 ศีล 8 เป็นต้น

4) การติดตามประเมินผล การติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ทำให้ทราบถึงความก้าวหน้าของโครงการ เช่น โครงการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ ก็ทำให้ทราบการทำเกษตรรูปแบบต่าง ๆ เช่น การปลูกพืชแต่ละประเภท ได้แก่ การทำนาข้าวหอมมะลิอินทรีย์ การทำสวนยางพารา การปลูกกล้วยน้ำว้า กล้วยหอมทอง การปลูกกาแฟ โกโก้ อินทผลัม และพืชอื่น ๆ ของคนในชุมชน มีการพัฒนาร่วมมือกันของคนในชุมชน ทั้งด้านองค์ความรู้และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ นำมาซึ่งความรักสามัคคีในชุมชน นอกจากนี้ในด้านอื่น ๆ ก็เกิดความร่วมมือร่วมใจของชุมชนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารระหว่างคนในชุมชนทำให้สามารถสื่อสารกันได้ง่ายยิ่งขึ้นและทันเวลา มีการนำผลการติดตามแปลงเกษตรต่าง ๆ มาโพสต์เผยแพร่ในไลน์กลุ่มของหมู่บ้าน เป็นต้น

5) ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาชุมชนตามศาสตร์พระราชา ผลที่ได้จากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาชุมชนตามศาสตร์พระราชาของบ้านทุ่งเจริญนั้น ได้รับผลดีเกินความคาดหวังอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการพัฒนาเกิดเป็นรูปธรรมที่คนในชุมชนสามารถสัมผัสได้ได้อย่างแท้จริง จนสามารถเป็นที่ประจักษ์กับผู้พบเห็น และพัฒนาไปสู่การเป็นชุมชนต้นแบบด้านการเกษตร จากการทำโครงการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ และโครงการโคกหนองนาโมเดล นอกจากนี้ยังสามารถต่อยอดของการพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดการยั่งยืนต่อไปด้วยการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนท่องเที่ยวทางการเกษตรได้ในที่สุด

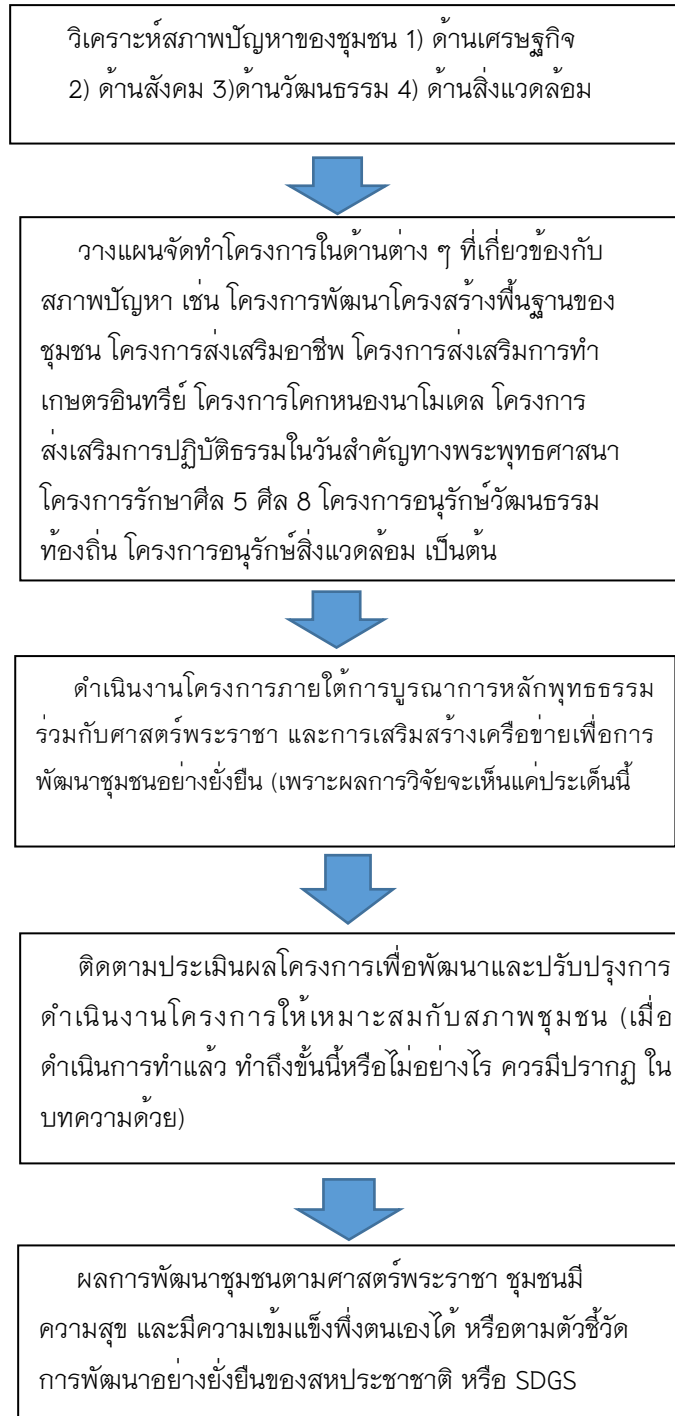
2. การบูรณาการหลักพุทธธรรมและศาสตร์พระราชาในการพัฒนาชุมชนตามศาสตร์พระราชาของบ้านทุ่งเจริญ ตำบลพระแก้ว อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

การบูรณาการหลักพุทธธรรมและศาสตร์พระราชาในการพัฒนาชุมชนตามศาสตร์พระราชาของบ้านทุ่งเจริญ เป็นการนำหลักพุทธธรรมคือ ทาน ศีล และภาวนา ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนา มาบูรณาการร่วมกับศาสตร์พระราชาซึ่งก็คือการพึ่งตนเอง และการดำเนินชีวิตภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งปัจจุบันชุมชนได้ดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพบนพื้นฐานของศาสตร์พระราชา ประกอบด้วย การพึ่งตนเอง การทำการเกษตรอินทรีย์ การทำโครงการโคกหนองนา ขณะเดียวกันก็มีหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ โดยได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้นำชุมชนและเจ้าอาวาส ซึ่งกิจกรรมการบูรณาการหลักพุทธธรรมมีกิจกรรมคือ การปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา เป็นต้น กิจกรรมการรักษาศิลปวัตถุโบราณในวันฉัตรมงคลหรือวันพระ และกิจกรรมโครงการแบ่งปันต้นไม้และผลผลิตทางการเกษตร โครงการส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร โครงการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ โครงการโคกหนองนาโมเดล เป็นต้น ซึ่งโครงการเหล่านี้จะเป็นการส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อให้คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเอง ทั้งด้านความเป็นอยู่หรือด้านเศรษฐกิจ และด้านอื่น ๆ

3 การเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาชุมชนตามศาสตร์พระราชาบ้านทุ่งเจริญ ตำบลพระแก้ว อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

การเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาชุมชนตามศาสตร์พระราชาบ้านทุ่งเจริญ เป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ระหว่างคนในชุมชน และระหว่างเพื่อนร่วมงาน ซึ่งการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน เช่น การทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างหน่วยงาน ซึ่งบ้านทุ่งเจริญได้ทำ MOU ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม ชุมชนบ้านหนองคู หมู่ที่ 2 ตำบลพระแก้ว อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นหมู่บ้านใกล้เคียง โครงการโคกหนองนา หมู่ที่ 7 บ้านกระโพธิ์ วัดโพธิ์ศรีวรรณาราม ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอลำโรงทับ จังหวัดสุรินทร์ และศูนย์กิจกรรมธรรมชาติสุรินทร์ บ้านหนองบอน ตำบลหนองบัว อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ รวมเป็น 5 หน่วยงาน นอกจากนี้การเสริมสร้างเครือข่ายระหว่างคนในชุมชนด้วยการสร้างไลน์กลุ่มขึ้น เพื่อรับฟังความคิดเห็นของคนที่เกี่ยวข้องและคนในชุมชนในเรื่องต่างๆ เพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง และการเสริมสร้างเครือข่ายระหว่างเพื่อนร่วมงานเพื่อให้เกิดการทำงานเป็นทิศทางเดียวกัน โดยเครือข่ายความร่วมมือของบ้านทุ่งเจริญนั้นได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้ที่เกี่ยวข้องและคนในชุมชน

จากผลการศึกษาผู้วิจัยได้สรุปกระบวนการพัฒนาชุมชนตามศาสตร์พระราชากับบ้านทุ่งเจริญ ตำบลพระแก้ว อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ได้ตั้งแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิกระบวนการพัฒนาชุมชนตามศาสตร์พระราชากับบ้านทุ่งเจริญ ตำบลพระแก้ว อำเภอ
สังขะ จังหวัดสุรินทร์

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้คนในชุมชนมีโอกาสได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนในรูปแบบการพัฒนาที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ และสร้างการตระหนักรู้แก่ชุมชนในการพัฒนาตนเองหรือชุมชนของตนต่อไป

2. หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการจัดการองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ของแต่ละท้องถิ่นที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน เช่น การทอผ้า การย้อมผ้า การจักสาน เป็นต้น เพื่อรวบรวมไว้เป็นองค์ความรู้ที่ง่ายต่อการถ่ายทอดและการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน

3. หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการสนับสนุนให้คนในชุมชนมีความสำนึกรักบ้านเกิด ซึ่งจะ使人ในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ท้องถิ่น/ชุมชนจัดขึ้นอย่างภาคภูมิใจและเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ผู้นำชุมชน หรือผู้นำในท้องถิ่นควรให้ความสนใจด้านการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนให้มากขึ้น และพัฒนาโครงการ/กิจกรรมให้เหมาะสมกับพื้นที่ของตนเอง โดยการส่งเสริมให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง

2. ควรทำกิจกรรม/โครงการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องซึ่งจะทำให้เกิดองค์ความรู้ในด้านนั้น ๆ เกิดขึ้น โดยจะเกิดจากประสบการณ์และการแลกเปลี่ยนกันในกลุ่มผู้ปฏิบัติ เช่น โครงการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ หรือโครงการโคกหนองนา ทำให้เกิดความชำนาญและเชี่ยวชาญ เกิดเป็นองค์ความรู้สามารถเผยแพร่ให้กับชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

3. ครอบครัวยเป็นพื้นฐานของสังคม ดังนั้น การจะพัฒนาใด ๆ ก็ตามผู้นำชุมชนควรให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัว โดยส่งเสริมให้เกิดความรักความเข้าใจที่ดีระหว่างคนในครอบครัว ผ่านการทำกิจกรรมร่วมกันของคนในครอบครัว โดยการมีส่วนร่วมของคนในครอบครัว เช่น โครงการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ก็ต้องให้คนในครอบครัวเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วยกัน

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.
- บรรพต วีรลัยและคณะ. “พระสงฆ์กับสังคมไทยโดยพิจารณาในเชิงสังคมเศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง: กรณีศึกษาวัดในกรุงเทพมหานครและฉะเชิงเทรา”. **รายงานการวิจัย** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏราชวิทยาลัย, 2532.
- อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์. **ระบบการศึกษากับชุมชน: กรอบความคิดและข้อเสนอเพื่อการวิจัย**, กรุงเทพมหานคร : แปลน พรินต์ติ้ง, 2540.

